HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

11 decembrie 2008 *

În cauza C-52/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Marknadsdomstolen (Suedia), prin decizia din 2 februarie 2007, primită de Curte la 6 februarie 2007, în procedura

Kanal 5 Ltd,

TV 4 AB

împotriva

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), domnii E. Juhász, G. Arestis și J. Malenovský, judecători,

* Limba de procedură: suedeza.

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 iunie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Kanal 5 Ltd și TV 4 AB, de C. Wetter și P. Karlsson, advokater, asistați de domnul M. Johansson, jur. kand.;

— pentru Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa, de A. Calissendorff, L. Johansson, E. Arbrandt și ulterior de K. Cederlund și M. Jonson, advokater;

— pentru guvernul polonez, de doamna E. Ośniecka-Tamecka, în calitate de agent;

— pentru guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, de doamna T. Harris, în calitate de agent, asistată de doamna M. Gray, barrister;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul F. Arbault, în calitate de agent, asistat de U. Öberg, avocat,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 septembrie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 82 CE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Kanal 5 Ltd (denumit în continuare „Kanal 5”) și TV 4 AB (denumită în continuare „TV 4”), pe de o parte, și Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa (organism suedez de gestiune colectivă a drepturilor de autor în domeniul muzical, denumit în continuare „STIM”), pe de altă parte, referitor la sistemul de redevențe în legătură cu difuzarea prin televiziune a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor aplicat de acesta.

Cadrul juridic

3 În Suedia, dreptul de autor este reglementat prin Legea 1960:729 privind proprietatea literară și artistică [lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk].

4 În temeiul articolelor 42 bis și 42 sexies din această lege, societățile de televiziune care utilizează opere protejate prin dreptul de autor pot să încheie contracte de concesiune de licență cu un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor și să obțină ulterior un drept general de difuzare prin televiziune a acestor opere.

5 Articolul 23 din Legea 1993:20 privind concurența [konkurrenslagen (1993:20), denumită în continuare „KL”] prevede:

„Konkurrensverket (Autoritatea suedeză în materie de concurență) poate soma o întreprindere să pună capăt încălcării unei interdicții prevăzute la articolele 6 și 19 din prezenta lege sau la articolele 81 CE și 82 CE.

În cazul în care Konkurrensverket decide să nu emită o astfel de somație, Marknadsdomstolen poate fi sesizată de orice întreprindere victimă a încălcării. […]”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

6 Kanal 5 și TV 4 sunt societăți private de televiziune.

7 STIM este o asociație care beneficiază, în Suedia, de o situație de monopol de fapt asupra pieței de furnizare a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor în vederea difuzării lor prin televiziune.

8 Membrii STIM sunt autori și editori de opere muzicale.

9 Aceștia încheie cu asociația menționată un contract de aderare prin care acordă acesteia dreptul la remunerație pentru reprezentarea și executarea în public (drepturi de reprezentare), precum și pentru înregistrarea și reproducerea (drepturi mecanice) operelor lor.

10 În ceea ce privește perceperea drepturilor de reprezentare, STIM obligă Kanal 5 și TV 4 la plata redevențelor care corespund unui procentaj din veniturile acestora care provin din difuzarea emisiunilor destinate marelui public sau, în subsidiar, din publicitate și/sau din abonamente.

11 Aceste procentaje variază în funcție de cantitatea de muzică difuzată prin televiziune.

12 În ceea ce privește postul public de televiziune Sveriges Television (denumit în continuare „SVT"), acesta plătește către STIM o redevență forfetară al cărei cuantum este stabilit în prealabil.

13 În luna octombrie 2004, în temeiul articolului 23 primul paragraf din KL, Kanal 5 și TV 4 au sesizat Konkurrensverket cu o cerere de emitere a unei somații pentru motivul că, în opinia lor, STIM abuza de poziția sa dominantă.

14 Prin Decizia din 28 aprilie 2005, Konkurrensverket a respins cererea în cauză pentru motivul că nu existau suficiente elemente care să justifice deschiderea unei investigații.

15 Kanal 5 și TV 4 au introdus la instanța de trimitere o acțiune împotriva STIM, în temeiul articolului 23 al doilea paragraf din KL.

16 În acest context, Marknadsdomstolen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 82 CE trebuie interpretat în sensul că anumite practici constituie abuz de poziție dominantă dacă un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor,

care deține un monopol de fapt într-un stat membru, aplică sau impune posturilor private de televiziune un sistem de redevențe pentru dreptul de a difuza opere muzicale în cadrul emisiunilor de televiziune adresate marelui public, pe baza căruia redevențele se calculează ca un procentaj din veniturile posturilor de televiziune obținute din astfel de emisiuni de televiziune adresate marelui public?

2) Articolul 82 CE trebuie interpretat în sensul că anumite practici constituie abuz de poziție dominantă dacă un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor, care deține un monopol de fapt într-un stat membru, aplică sau impune posturilor private de televiziune un sistem de redevențe pentru dreptul de a difuza opere muzicale în cadrul emisiunilor de televiziune care se adresează marelui public, pe baza căruia redevențele se calculează ca un procentaj din veniturile posturilor de televiziune obținute din astfel de emisiuni de televiziune adresate marelui public, atunci când nu există o legătură clară între venituri și ceea ce pune la dispoziție organismul de gestiune colectivă a drepturilor de autor, și anume acordarea dreptului de a difuza opere muzicale protejate prin dreptul de autor, cum este cazul deseori, de exemplu, cu emisiunile de știri și cele sportive, și atunci când veniturile cresc ca urmare a modificărilor grilei de programe, investițiilor tehnologice și soluțiilor de adaptare la nevoile clientelei?

3) Răspunsul la prima sau la a doua întrebare este influențat de faptul că pot fi determinate și cuantificate atât muzica difuzată, cât și audiența?

4) Răspunsul la prima sau la a doua întrebare este influențat de faptul că sistemul de redevențe (bazat pe venituri) nu se aplică în mod similar în privința societăților de servicii publice?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima, la a doua și la a treia întrebare

17 Prin intermediul primelor trei întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, pe de o parte, faptul că un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor care beneficiază într-un stat membru de un monopol de fapt pe piața de furnizare a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor în vederea difuzării lor prin televiziune aplică drept remunerație datorată pentru această prestație un sistem de redevențe potrivit căruia cuantumul acestor redevențe este calculat în funcție de veniturile societăților care difuzează aceste opere prin televiziune, precum și în funcție de cantitatea de muzică difuzată prin televiziune constituie un abuz de poziție dominantă interzis prin articolul 82 CE și, pe de altă parte, dacă faptul că o altă metodă permite să se identifice și să se evalueze cu mai multă exactitate utilizarea operelor menționate, precum și audiența poate avea vreo incidență cu privire la această calificare.

18 În temeiul primului paragraf al articolului menționat, este incompatibilă cu piața comună și interzisă, în măsura în care poate afecta comerțul dintre statele membre, folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața comună sau pe o parte semnificativă a acesteia.

19 Pentru a examina dacă o întreprindere deține o poziție dominantă în sensul articolului 82 primul paragraf CE, o importanță fundamentală trebuie acordată stabilirii pieței în cauză și delimitării părții semnificative din piața comună în cadrul căreia întreprinderea este în măsură să recurgă eventual la practici abuzive care împiedică o concurență efectivă (a se vedea Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner, C-7/97, Rec., p. I-7791, punctul 32).

20 În ceea ce privește piața în discuție în acțiunea principală, instanța de trimitere arată că această piață este cea a furnizării, în Suedia, a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor în vederea difuzării lor prin televiziune.

21 Instanța menționată mai arată că STIM se află într-o situație de monopol de fapt pe piața respectivă.

22 De aici rezultă că STIM deține o poziție dominantă pe piața în discuție în acțiunea principală (a se vedea în acest sens Hotărârea Bronner, citată anterior, punctul 35) și că, în măsura în care această poziție dominantă cuprinde teritoriul unui stat membru, poate constitui o poziție dominantă pe o parte semnificativă din piața comună (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iunie 1998, Dusseldorp și alții, C-203/96, Rec., p. I-4075, punctul 60, Hotărârea Bronner, citată anterior, punctul 36, Hotărârea din 17 mai 2001, TNT Traco, C-340/99, Rec., p. I-4109, punctul 43, precum și Hotărârea din 22 mai 2003, Connect Austria, C-462/99, Rec., p. I-5197, punctul 79).

23 În sfârșit, instanța de trimitere precizează că este afectat comerțul dintre statele membre de împrejurarea că sistemul de redevențe în discuție în cauza principală privește utilizarea operelor muzicale ai căror autori sunt cetățeni suedezi și cetățeni străini, că o parte din cumpărătorii de spații publicitare pe Kanal 5 și pe TV 4 au sediul în alte state membre decât Regatul Suediei, precum și că postul Kanal 5 emite din Regatul Unit.

24 În aceste condiții, trebuie analizat dacă faptul că STIM aplică sistemul respectiv posturilor Kanal 5 și TV 4 constituie o folosire abuzivă a poziției sale dominante în sensul articolului 82 primul paragraf CE.

25 Noțiunea de folosire în mod abuziv este o noțiune obiectivă care vizează comportamentele unei întreprinderi în poziție dominantă care sunt de natură să influențeze structura unei piețe unde gradul de concurență este deja redus tocmai din cauza prezenței întreprinderii respective și care, prin recurgerea la mijloace diferite de cele care guvernează o concurență normală între produse și servicii pe baza prestațiilor operatorilor economici, au ca efect crearea de obstacole în calea menținerii gradului de concurență existent încă pe piață sau în calea dezvoltării acestei concurențe (Hotărârea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461, punctul 91, și Hotărârea din 3 iulie 1991, AKZO/Comisia, C-62/86, Rec., p. I-3359, punctul 69).

26 Desigur, deși este adevărat că existența unei poziții dominante nu poate priva o întreprindere care se află într-o astfel de poziție de dreptul de a-și apăra propriile interese comerciale atunci când acestea sunt atacate și că trebuie să i se acorde, într-o măsură rezonabilă, posibilitatea de a efectua actele pe care le consideră potrivite în vederea protejării acelor interese, asemenea comportamente nu pot fi admise atunci când au ca obiect tocmai să consolideze această poziție dominantă și să abuzeze de ea (a se vedea Hotărârea din 14 februarie 1978, United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, 27/76, Rec., p. 207, punctul 189, precum și Hotărârea din 16 septembrie 2008, Sot. Lélos kai Sia și alții, C-468/06-C-478/06, Rep., p. I-7139, punctul 50).

27 În acest context, trebuie verificat, așadar, dacă deținătorul acestei poziții a folosit posibilitățile care decurg din aceasta pentru a obține avantaje comerciale pe care nu le-ar fi obținut în cazul unei concurențe normale și suficient de eficace (Hotărârea United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, citată anterior, punctul 249).

28 Potrivit jurisprudenței Curții, un astfel de abuz ar putea consta în practicarea unui preț excesiv, fără raport rezonabil cu valoarea economică a prestației furnizate (a se vedea Hotărârea du 13 noiembrie 1975, General Motors Continental/Comisia, 26/75, Rec., p. 1367, punctul 12, precum și Hotărârea United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, citată anterior, punctul 250).

29 În cauza care face obiectul acțiunii principale, trebuie verificat, așadar, dacă redevențele impuse de STIM se află într-un raport rezonabil cu valoarea economică a prestației efectuate de acest organism, care constă în furnizarea repertoriului de opere muzicale protejate prin dreptul de autor pe care îl gestionează societăților de televiziune care au încheiat cu acesta acorduri de concesiune de licență.

30 În măsura în care aceste redevențe urmăresc să remunereze autorii de opere muzicale protejate prin dreptul de autor pentru difuzarea prin televiziune a acestor opere, este necesar să se ia în considerare natura specială a acestui drept.

31 În acest context, este oportun să se urmărească găsirea unui echilibru adecvat între interesul autorilor de opere muzicale protejate prin dreptul de autor de a percepe o remunerație pentru difuzarea prin televiziune a acestor opere și interesul societăților de televiziune de a putea difuza operele respective în condiții rezonabile.

32 În ceea ce privește redevențele percepute ca remunerație a dreptului de autor pentru reprezentarea publică, într-o discotecă, a unor opere muzicale înregistrate și al căror cuantum este calculat pe baza cifrei de afaceri a acestei discoteci, Curtea a statuat că astfel de redevențe trebuie considerate o exploatare normală a dreptului de autor și că perceperea lor nu constituie, în sine, un comportament abuziv în sensul articolului 82 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 aprilie 1987, Basset, 402/85, Rec., p. 1747, punctele 15, 16, 18 și 21).

33 Referitor la caracterul abuziv al nivelului redevențelor analoage, al căror cuantum corespunde de asemenea unui procentaj din cifra de afaceri a unei discoteci, Curtea a statuat în sensul că natura globală a acestor redevențe nu poate fi pusă în discuție în ceea ce privește interdicția prevăzută la articolul 82 CE decât în măsura în care prin alte metode s-ar putea ajunge la același scop legitim, respectiv protejarea intereselor autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică, fără însă a determina o creștere a cheltuielilor efectuate în legătură cu gestionarea contractelor și cu supravegherea utilizării operelor muzicale protejate (a se vedea Hotărârea din 13 iulie 1989, Tournier, 395/87, Rec., p. 2521, punctul 45).

34 De asemenea, aplicarea de către STIM a sistemului de redevențe în discuție în acțiunea principală nu constituie, în sine, o practică abuzivă în sensul articolului 82 CE și trebuie, în principiu, să fie considerată o exploatare normală a dreptului de autor.

35 Într-adevăr, nu poate fi contestat faptul că, prin perceperea redevențelor ca remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor, STIM urmărește un scop legitim, respectiv apărarea drepturilor și a intereselor membrilor săi față de utilizatorii operelor muzicale ale acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea Tournier, citată anterior, punctul 31).

36 Pe de altă parte, aceste redevențe, care reprezintă contraprestația datorată pentru utilizarea operelor muzicale protejate prin dreptul de autor în vederea difuzării lor prin televiziune, trebuie, în special, să fie analizate prin prisma valorii acestei utilizări în schimburile economice.

37 În această privință, în măsura în care astfel de redevențe sunt calculate pe baza veniturilor societăților de televiziune, acestea se află, în principiu, într-un raport rezonabil cu valoarea economică a prestației furnizate de STIM.

38 În plus, titularul dreptului de autor și avânzii-cauză ai acestuia au un interes legitim ca redevențele datorate pentru autorizarea reprezentării unei opere protejate prin dreptul de autor să fie calculate în funcție de numărul real sau probabil al reprezentărilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 martie 1980, Coditel și alții, 62/79, Rec., p. 881, punctul 13, precum și Hotărârea Tournier, citată anterior, punctul 12).

39 Or, sistemul de redevențe aplicat de STIM ține seama de cantitatea de opere muzicale protejate prin dreptul de autor care a fost efectiv difuzată prin televiziune, întrucât, astfel cum rezultă din decizia de trimitere, cuantumul acestor redevențe variază nu numai în funcție de veniturile societăților de televiziune, ci și de cantitatea de muzică difuzată.

40 Cu toate acestea, nu poate fi exclus ca, în anumite împrejurări, aplicarea unui astfel de sistem de redevențe să poată avea un caracter abuziv, în special atunci când există o altă metodă care permite să se identifice și să se cuantifice într-un mod mai precis utilizarea acestor opere, precum și audiența, și când prin metoda respectivă s-ar putea atinge același scop legitim, respectiv protecția intereselor autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică, fără însă a determina o creștere disproporționată a cheltuielilor efectuate pentru gestionarea contractelor și pentru supravegherea utilizării operelor muzicale protejate prin dreptul de autor.

41 În consecință, este necesar să se răspundă la prima, la a doua și la a treia întrebare că articolul 82 CE trebuie interpretat în sensul că un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor care deține o poziție dominantă pe o parte semnificativă a pieței comune nu folosește în mod abuziv această poziție în cazul în care, drept remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor, aplică unor posturi private de televiziune un sistem de redevențe potrivit căruia cuantumul acestor redevențe corespunde unei părți din veniturile acestor posturi, cu condiția ca această parte să fie proporțională, în ansamblu, cu cantitatea de opere muzicale protejate prin dreptul de autor efectiv difuzate prin televiziune sau susceptibile de a fi difuzate și cu excepția cazului în care o altă metodă permite să se identifice și să se cuantifice într-un mod mai precis utilizarea acestor opere, precum și audiența, fără însă a determina o creștere disproporționată a cheltuielilor efectuate pentru gestionarea contractelor și pentru supravegherea utilizării operelor respective.

Cu privire la a patra întrebare

42 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă împrejurarea că un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor calculează redevențele percepute ca remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor în mod diferit după cum

este vorba despre societăți private de televiziune sau despre societăți de servicii publice constituie un abuz de poziție dominantă în sensul articolului 82 CE.

43 Potrivit celui de al doilea paragraf litera (c) al acestui articol, o practică abuzivă poate consta în special în aplicarea în raporturile cu partenerii comerciali a unor condiții inegale la prestații echivalente, creându-le astfel acestora un dezavantaj concurențial.

44 În ceea ce privește existența eventuală a unei astfel de practici în litigiul din acțiunea principală, revine instanței de trimitere obligația de a examina, în primul rând, dacă, prin calcularea în mod diferit a redevențelor datorate de Kanal 5 și de TV 4, pe de o parte, și de SVT, pe de altă parte, ca remunerație pentru difuzarea prin televiziune a unor opere muzicale protejate prin dreptul de autor, STIM aplică în raporturile cu aceștia condiții inegale la prestații echivalente și, în al doilea rând, dacă acestor societăți de televiziune li se creează astfel un dezavantaj concurențial.

45 În cadrul acestei examinări, instanța respectivă va trebui să țină seama în special de împrejurarea că, spre deosebire de Kanal 5 și de TV 4, SVT nu dispune nici de venituri din publicitate, nici de venituri care provin din contractele de abonament, precum și de faptul că redevența datorată de SVT este percepută fără a se lua în considerare cantitatea de opere muzicale protejate prin dreptul de autor efectiv difuzate.

46 Pe de altă parte, instanța de trimitere va trebui de asemenea să verifice în ce măsură Kanal 5 și TV 4 sau una dintre aceste două societăți sunt concurente ale SVT pe aceeași piață.

47 În sfârșit, pentru a stabili dacă faptul că un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor calculează redevențele percepute ca remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a unor opere muzicale protejate prin dreptul de autor în mod diferit după cum este vorba despre societăți private de teledifuziune sau despre societăți de servicii publice constituie o practică abuzivă în sensul articolului 82 CE, va reveni acestei instanțe obligația de a examina dacă o astfel de practică poate avea o justificare obiectivă (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior, United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, punctul 184, și Tournier, punctele 38 și 46, Hotărârea din 15 martie 2007, British Airways/Comisia, C-95/04 P, Rep., p. I-2331, punctul 69, precum și Hotărârea Sot. Lélos kai Sia și alții, citată anterior, punctul 39). O astfel de justificare ar putea rezulta, printre altele, din misiunea și din modul de finanțare a societăților de servicii publice.

48 În consecință, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 82 CE trebuie interpretat în sensul că, prin calcularea redevențelor percepute ca remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a unor opere muzicale protejate prin dreptul de autor în mod diferit după cum este vorba despre societăți private de teledifuziune sau despre societăți de servicii publice, un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor este susceptibil să folosească în mod abuziv poziția sa dominantă în sensul articolului menționat atunci când aplică în raporturile cu aceste societăți condiții inegale la prestații echivalente și le creează astfel un dezavantaj concurențial, cu excepția cazului în care o astfel de practică poate avea o justificare obiectivă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

49 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

1) **Articolul 82 CE trebuie interpretat în sensul că un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor care deține o poziție dominantă pe o parte semnificativă a pieței comune nu folosește în mod abuziv această poziție în cazul în care, drept remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a operelor muzicale protejate prin dreptul de autor, aplică unor posturi private de televiziune un sistem de redevențe potrivit căruia cuantumul acestor redevențe corespunde unei părți din veniturile acestor posturi, cu condiția ca această parte să fie proporțională, în ansamblu, cu cantitatea de opere muzicale protejate prin dreptul de autor efectiv difuzate prin televiziune sau susceptibile de a fi difuzate și cu excepția cazului în care o altă metodă permite să se identifice și să se cuantifice într-un mod mai precis utilizarea acestor opere, precum și audiența, fără însă a determina o creștere disproporționată a cheltuielilor efectuate pentru gestionarea contractelor și pentru supravegherea utilizării operelor respective.**

2) **Articolul 82 CE trebuie interpretat în sensul că, prin calcularea redevențelor percepute ca remunerație datorată pentru difuzarea prin televiziune a unor opere muzicale protejate prin dreptul de autor în mod diferit după cum este vorba despre societăți private de televiziune sau despre societăți de servicii publice, un organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor este susceptibil să folosească în mod abuziv poziția sa dominantă în sensul articolului menționat atunci când aplică în raporturile cu aceste societăți condiții inegale la prestații echivalente și le creează astfel un dezavantaj concurențial, cu excepția cazului în care o astfel de practică poate avea o justificare obiectivă.**

Semnături